

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 3

Pohľad Ježiša a apoštolov na Bibliu

Nedeľa: Je napísané

(Mt 4,1-11 SEkP) ¹Nato Duch viedol Ježiša na púšť, aby ho tam diabol pokúšal. ²Ježiš sa postil štyridsať dní a štyridsať nocí, až napokon celkom vyhladol. ³Prišiel k nemu pokušiteľ a povedal: Ak si Boží Syn, rozkáž, aby sa z týchto kameňov stali chleby. ⁴On mu však odpovedal: Je napísané: **Človek bude žiť nie len z chleba, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst.** ⁵Diabol ho potom vzal do svätého mesta, postavil ho na chrámovej cimburie ⁶a povedal mu: Ak si Boží Syn, vrhni sa dolu. Ved' je napísané: **Svojím anjelom prikáže o tebe, a vezmú ťa na ruky, aby si si neudrel nohu o kameň.** ⁷Ježiš mu odpovedal: Napísané je však aj: **Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha.** ⁸Nato ho diabol vzal na veľmi vysoký vrch, ukázal mu všetky kráľovstvá sveta a ich slávu ⁹a povedal mu: Toto všetko ti dám, ak padneš predomnou a budeš sa mi klaňať. ¹⁰Vtedy mu Ježiš odpovedal: **Odíď, satan! Lebo je napísané: Pánovi, svojmu Bohu sa budeš klaňať a jedine jemu budeš slúžiť.** ¹¹Tu ho diabol opustil a v tom prišli anjeli, ktorí mu posluhovali.

Ježišovo pokúšanie na púšti priamo nadväzuje na rozprávanie o krste (Mt 3,13-17), pri ktorom sa nebeský Otec verejne priznal k Ježišovi ako svojmu Synovi. A práve Ježišovo synovstvo je na začiatku štvrtej kapitoly podrobené skúške. "Vyказuje Syn tie vlastnosti, ktoré sú vyznávané v synovstve k Hospodinovi, ako napríklad vlastnosti požadované od Božieho syna Izraela, ako napr. dôvera, poslušnosť a vernosť?"¹ Je pozoruhodné, ako to Matúš celé štruktúruje. Mt 2,13-23 máme zmienku o Ježišovom pobyte v Egypte, Mt 3,13-17 je Ježišov krst a u Mt 4,1-11 je Ježišovo pokúšanie na púšti (40 dní). To presne korešponduje s dejinami Izraela, keď bol v Egypte, potom prešiel krstom v trstinovom mori a napokon prechádzal skúškami na púšti (40 rokov). Ježiš na to dokonca upozorňuje tým, že cituje texty Písma, ktoré pochádzajú práve z kontextu Izraela na púšti. Zároveň všade tam, kde Izrael skúškam podľahol, Ježiš zvíťazil a tým napráva zlyhanie Božieho ľudu. To, že Duch Svätý viedol Ježiša na púšť, aby bol pokúšaný ukazuje na to, že "samotný Boh nikdy nepokúša, ale tu, rovnako ako v knihe Jób, používa satanské pokušenie pre svoje vlastné zvrchované zámery."²

Nemáme priestor podrobne rozoberať tento text verš po verši, ale budeme sa držať témy, ktorá je pre tento štvrťrok: "Ako vykladať Písmo." Preto si budeme všimnúť používanie Písma v tomto texte, či už Ježišom, ale diablom (v texte sú citácie starozákonných pasáží zvýraznené). Pre prehľadnosť si to rozdelíme do jednotlivých skúšok.

¹ HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 1-13*. vol. 33A. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 914 s. ISBN 978-0-310-58840-5. str. 222.

² MACARTHUR, John. *Nový zákon: Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-875-87-08-9. str. 64.

1. Skúška (vv. 3-4)

Prvá skúška je zameraná na základné ľudské telesné potreby. Marek sa o pokúšaní zmieňuje len jedným veršom, kde sa zdá, že Ježiš bol pokúšaný celých 40 dní (pozri Mk 1,13), viacej sa k tejto téme vyjadrujú Matúš a Lukáš, z ktorých popisu sa zdá, že všetky tri pokúšenia mohli prebehnúť v jednom dni a to ku koncu Ježišovho pôstu. Zmienka, že Ježiš sa postil "štyridsať dní a štyridsať nocí" ukazuje, že sa Ježiš úplne zdržal jedla. Oproti tomu "pôst, ktorý nariaďoval kult, sa týkal iba dňa. Od východu slnka po jeho západ sa nejedlo ani nepilo. V noci naopak sa mohlo jesť."³ Práve toto je čas (po 40 dňovej hladovke), keď diabol prichádza ku Kristovi. "Ak si Boží Syn..." Diabol tu akoby sponchybňuje Ježišovo synovstvo. Avšak toto pokúšenie je veľmi zákerné. Premeniť kamene na chlieb nie je porušením žiadneho z Božích prikázaní, predsa to však Ježiš nesmie urobiť. HAGNER poukazuje na skutočnosť, že by Ježiš týmto zázrakom išiel proti vôli svojho Otca. "Ježišova skúška je uvedomenie si, že pôst a hlad sú v tejto fáze vôľa Otca pre Syna."⁴ Problém však môže byť aj iný. Ježiš nemôže použiť svoju Božskú moc nezávisle na Otcovi, tým by samého seba diskvalifikoval ako zástupnú obeť za človeka, pretože človek si vo vlastnom súžení nemôže pomôcť zázrakom.

Ježiš reaguje citáciou z Božieho slova (Dt 8,3b), Matúš tu použil doslovnú citáciu LXX (gréckeho prekladu Starej zmluvy). Je to z pasáže, kde je pripomenuté, ako Hospodin sýtil svoj ľud na púšti mannou. Ježiš tým hovorí dve veci. (1) Utíšenie hladu nie je pre neho to najdôležitejšie. Nie je závislý od chleba, ale od svojho Otca. (2) Citovaním Tóry poukazuje, že SZ je autoritou aj pre neho.

2. Skúška (vv. 5-7)

Pri druhej skúške už Bibliu cituje aj diabol. Konkrétne sa jedná o Ž 91,11-12. A diabol naozaj zaobchádza s biblickým textom veľmi šikovne. Žalm sa týka akéhokoľvek zbožného človeka, o čo skôr by mali jeho zaslúbenia platiť pre Syna Božieho. Avšak aplikácia textu je tu zavádzajúca. Ž 91 rozhodne nechce človeka viesť k tomu, aby sa vystavoval nebezpečným situáciám, ani aby sa bláznivými činmi presvedčil o tom, či Boh plní svoje zaslúbenia. Ž 91 je útechou človeku, ktorý prežíva utrpenie a hovorí o odplate vo večnosti. Diabol teda z biblického textu vyvodzuje nesprávnu aplikáciu, ktorá má za cieľ manipulovať. Na druhej strane, podľa židovskej tradície, židia očakávali, že sa Mesiáš zjaví na streche chrámu a vykoná nejaký div. Diabol chcel teda Ježiša priviesť k tomu, aby naplnil falošné očakávania o Mesiášovi. "Ježiš vysvetľuje, že divadelný zázrak s takým veľkolepým náboženským predvedením pomocou Božej moci je "pokúšaním Boha". Pritom sa podrobuje skúške Božia všemohúcnosť asi v tomto zmysle: Nech sa raz vyskúša, či je Boh skutočne Bohom."⁵

Ježiš opäť odpovedá textom z Biblie (Dt 6,16), ktorý sa opäť týka Izraelského putovania po púšti. "V stávke je opäť Ježišova implicitná dôvera a poslušnosť jeho Otcovi; Ježiš bude poslušný a nesklame tak, ako to urobil Boží syn Izrael"⁶ v Masse.

³ REINECKER, Fritz. Wuppertálska študijná Biblia: *Evanjelium podľa Matúša*. Bratislava: Creativpress, 1992. 451 s. ISBN 80-7131-009-3. str. 59.

⁴ HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 1-13*. str. 227.

⁵ REINECKER, Fritz. Wuppertálska študijná Biblia: *Evanjelium podľa Matúša*. str. 60.

⁶ HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 1-13*. str. 231.

3. Skúška (vv. 8-10)

"Vysoká hora" má v sebe dva možné pohľady. "Mojžišovi bolo prikázané ísť na vrchol Pisgy (hora Nebó) a odtiaľ skúmať zaslúbenú zem (Dt 34,1-4)... V tejto súvislosti tiež Mojžiš varuje ľudí, aby neboli pokúšaní bohatstvom Kanaánu, pretože Boh dáva bohatstvo (Dt 8,18). Sekundárnym významom veľmi vysokej hory môže byť spojenie s modloslužbou (napr. Dt 12,2), čo samozrejme súvisí so slovami diabla v nasledujúcom verši."⁷ Ježiš až teraz použije svoju autoritu a prikáže satanovi, aby odišiel. Po treťi krát odpovedá textom z knihy Deuteronomium (Dt 6,13). Pri poslednom pokúšaní je v hre prvé prikázanie. Satan si otvorene od Ježiša žiada pocty, ktoré náležia len Bohu. Kľaňanie je symbolom odovzdania sa. Ježiš prišiel na svet, aby zobral vládu nad svetom satanovi, ale nie takýmto spôsobom. Ale spôsobom poslušnosti Otcovi až na smrť.

Pondelok: Ježiš a jeho zákon

(Mt 5,17-20 SEKP) ¹⁷*Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov. Neprišiel som zrušiť, ale naplniť.* ¹⁸*Amen, hovorím vám: Pokiaľ sa nepominie nebo a zem, nepominie sa ani najmenšie písmenko, ani jediná čiarka zo zákona, kým sa všetko nestane.* ¹⁹*Kto by teda zrušil čo len jedno z týchto najmenších prikázaní a učil by tak ľudí, bude označený za najmenšieho v nebeskom kráľovstve. Kto ich však bude zachovávať a učiť, bude označený za veľkého v nebeskom kráľovstve.* ²⁰*Hovorím vám, že nikdy nevojdete do nebeského kráľovstva, ak vaša spravodlivosť neprevýši spravodlivosť zákonníkov a farizejov.*

v. 17: Pod výrazom zákon a proroci sme si máme chápať celý Starý zákon (niekde sa pridáva ešte žalmi). Týmto veršom nie len, že Ježiš vyvracia neskoršie predstavy niektorých kresťanov, že v novozákonnej dobe ten Starý zákon stráca platnosť. Tým že Ježiš vedľa zákona (tj. *Tóra*) pridáva prorokov (*Nevijim* tj. druhá časť hebrejskej Biblie). Tak kladie zvyšné časti hebrejskej Biblie na úroveň Tóry (teda piatich kníh Mojžišových). "Toto povýšenie prorokov na večnú hodnotu zákona nebolo názorom Židov Ježišových dní."⁸ Ježiš teda naopak potvrdzuje a dá sa povedať rozširuje autoritu hebrejských spisov, ktoré dnes nazývame ako "Starý zákon", avšak rozhodne nie v zmysle "zastaralý", ale v zmysle "prvý". Sloveso "naplniť" (gr. *plérosai*) znamená doslova "naplniť (skutkami)"⁹ alebo "konať (povinnosť)"¹⁰. Takže ani to, že Ježiš prišiel zákon a prorokov "naplniť" nie je v tom význame, že po naplnení už strácajú platnosť, naopak, tým, že Kristus prišiel zákon a prorokov naplniť, ich platnosť jednak potvrdil, a potom vykonal dokonalým spôsobom niečo, v čom každý iný človek vždy zlyhal - žil dokonalý život podľa Písma, tzn. podľa vôle svojho Otca. Na druhú stranu, slovo "naplniť" nemôžeme obmedziť len na Ježišove spravodlivé skutky. Týka sa aj jeho učenia. "Učenie Ježiša ... predstavuje skutočný význam Tóry a je teda

⁷ HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 1-13*. str. 231.

⁸ tamtiež, str. 279.

⁹ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1. str. 1007.

¹⁰ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. str. 1007.

paradoxne potvrdením Ježišovej lojality voči SZ."¹¹ Ježiš, jeho život, slová aj učenie je teda v absolútnom súlade so SZ. Jeho učenie predstavuje "definitívnu interpretáciu zákona ... pretože na neho zákon a proroci poukazovali a on je ich cieľom, je teraz schopný odhaliť ich skutočný význam a tak ich priviesť k naplneniu."¹² Naplnenie zákona teda možno zhrnúť aj takýmto spôsobom: "Napĺňa morálny zákon, pretože ho dokonale dodržiava. Napĺňa obradný zákon, pretože zosobňuje všetko, k čomu ukazovali predobrazy a symboly Zákona. A napĺňa aj občiansky zákon, pretože stelesňuje Božiu dokonalú spravodlivosť."¹³

v. 18: "Amen" je výraz odvodený z hebrejského *emet*, čo znamená "pravda". Týmto slovom Ježiš ešte viac zdôrazňuje ako isté a pravdivé to, čo po tomto slove nasleduje. Dokiaľ bude svet svetom, nepominie sa žiadna časť Písma. Najmenšie písmenko gréckej abecedy je *jota* ι, tá sa tu však vzťahuje k najmenšiemu písmenku hebrejskej abecedy yod י. "Jediná čiarka" (*keriaia*) predstavuje roh alebo krátku čiarku, ktorá robí rozdiel medzi dvoma podobnými hebrejskými písmenami (napr. י a יו, alebo ה a הו).

v. 19: "Najmenšie prikázania" tu neznamenujú najmenej dôležité, ale skôr najľahšie splniteľné. Ak vychádzame z kontextu, potom sa jedná o prikázania, ktoré obsahuje SZ. Máme tu vedľa seba postavené dva prístupy k zákonu. (1) Niektorí rušia a učia. (2) Niektorí zachovávajú a učia. Napr. niektorí farizeji a zákonníci vytýkali Ježišovi, že uzdravoval v sobotu a tým podľa nich porušoval prikázanie o sobote. Ježiš však ide do hĺbky zákona, nerieši len literu. On vie, že za každým jedným prikázáním je ukryté veľké prikázanie lásky. Paradoxne potom z toho vychádzajú ako skutoční porušovatelia sobotného zákona farizeji a nie Ježiš. "Splnenie Zákona tak, ako to myslí Ježiš, nepozostáva z mechanického, vonkajšieho, doslovného dodržiavania prikázaní a všetkých doplnkov a dodatkov (Halacha), ale láska je splnením Zákona."¹⁴ Označenie človeka "za najmenšieho v nebeskom kráľovstve" neznamená stratu spasenia.

v. 20: Toto museli byť pre Ježišových poslucháčov šokujúce slová, pretože nikto nedodržiaval zákon do väčších podrobností ako farizeji a zákonníci. Ježiš tu poukazuje na to, že žiadne dodržiavanie zákona nemôže človeka spasiť. Spasenie nepochádza z dodržiavania zákona, ale z prijatia Božej milosti vierou. Nasledujúca časť Ježišovho kázania na vrchu na toto kladie dôraz, keď Ježiš kladie tézy (bolo vám povedané) a antitézy (ale ja vám hovorím), kde zákon ešte radikalizuje a ukazuje tak, že my všetci sme priestupníkmi zákona, nikto z nás nie sme spravodliví a preto potrebujeme Boží zásah do nášho života. Týmto zásahom je práve naplnenie zákona Kristom. "Vstup do kráľovstva je Boží dar; ale patriť do kráľovstva znamená nasledovať Ježišovo učenie. Preto kráľovstvo a spravodlivosť kráľovstva idú spolu; nemôžu byť oddelené. Z toho vyplýva, že bez tejto spravodlivosti nebude možné vstúpiť do kráľovstva."¹⁵

¹¹ HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 1-13*. str. 281.

¹² tamtiež, str. 281.

¹³ MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentár verš po verši*. str. 68.

¹⁴ REINECKER, Fritz. Wuppertálska študijná Biblia: *Evanjelium podľa Matúša*. str. 73.

¹⁵ HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 1-13*. str. 285.

Utorok: Ježiš a celé Písmo

(Lk 24,25-27.30-32 SEkP) ²⁵ *Ježiš im povedal: Vy nechápaví a leniví srdcom uverit' všetko, čo hovorili proroci.* ²⁶ *Či nemusel Kristus toto všetko pretrpieť a tak vojsť do svojej slávy?* ²⁷ *A počnúc od Mojžiša a od všetkých prorokov, vykladal im, čo sa naňho vzťahovalo vo všetkých Písmach. ...* ³⁰ *Keď sedel s nimi pri stole, vzal chlieb, dobrorečil, lámal a podával im.* ³¹ *V tom sa im otvorili oči a poznali ho. Ale on im zmizol.* ³² *Tu si povedali: Či nehorelo naše srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?*

v. 25: Ježiš stretáva niektorých učeníkov na ceste do Emaus. Učeníci sú vnútorne úplne zdeptaní, pretože ich predstavy o Mesiášovi boli úplne iné, než čo zažili počas poslednej Veľkej noci. "Devastácia, ktorú učeníci pociťujú, ako aj ich neochota ísť kamkoľvek so správami o prázdnej hrobke a videniu anjelov, odráža ich neveriaci postoj. Predovšetkým to ukazuje, že by to bolo inak, keby bola ich východiskovým bodom dôsledná viera vo všetky dôkazy Písma."¹⁶ Učeníci mali vôbec problém veriť vo vzkriesenie ako také. Ich cesta do Emaus je vlastne cestou domov. "Majú k tomu svoje dôvody, ktoré sú veľmi významné. V skutočnosti sa priklonili k názoru, že ukrižovaním Ježiša vrchnosťou sa ukázalo, že to vôbec nebol kráľ a nechýbalo mnoho, aby opustili nie len Jeruzalem, ale tiež všetky nádeje, ktoré vyjadrili svojím sprevádzaním Krista do mesta."¹⁷

v. 26: Kristus toto všetko musel pretrpieť, pretože o tom hovorilo Božie slovo, a Božie slovo je pravdivé. Jedná sa tu teda o naplnenie prorociev o Kristovi. Bez tohto utrpenia by nebola záchrana človeka. "Vojsť do slávy" - na tomto sa biblisti nezhodujú, či sa jedná o samotné vzkriesenie, alebo aj vstúpenie k Otcovi po jeho pravici. Z Biblie vieme, že Ježiš sa po vzkriesení ako prvým zjavil Márii pri hrobe a vtedy sa ho Mária nesmela dotknúť, pretože ešte nevystúpil k Otcovi (vid' J 20,17). Avšak po ôsmich dňoch Ježiš vyzval Tomáša, aby sa dotkol jeho rán (J 20,26-27). Ježišovi učeníci šli do Emauz v ten istý deň ako sa Ježiš zjavil Márii (vid' Lk 24,1-13). No ani tento stručný rozbor nám nedáva presvedčivé argumenty o tom, čo to znamená "vojsť do svojej slávy", aj keď to naznačuje, že by mohli mať pravdu tí, ktorí tu hovoria čisto o vzkriesení. "Utrpenie je tu bránou k sláve, ale to nevyhnutne neznamená, že celý proces [vstupu do slávy] bol už dokončený."¹⁸

v. 27: Oproti Matúšovmu vyjadreniu (zákon a proroci), Lukáš používa Mojžiš a proroci, ale stále sa jedná o to isté, o SZ. Ježiš však používa niečo, čo do tej doby nebolo bežné. Písmo vykladá kristocentricky. Prechádza naprieč Písmom a ukazuje ako sa jeho jednotlivé časti vzťahujú na Mesiáša a ako sa to vyplnilo na Ježišovi. Dokonca ani vzkriesený Kristus nepoužíva svoju autoritu (nezjaví sa im vo svojej sláve, ale len ako počestný), ale vyzdvihuje autoritu Písma, ktoré svedčí o ňom. Naša viera, dokonca ani cirkevná vierouka nesmie byť budovaná na zvláštnych nadprirodzených videniach a proroctvách mimo Písmo. Pretože aj

¹⁶ NOLLAND, John. Word Biblical Commentary: *Luke 18:35-24:53*. vol. 35C. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition), 861 s. ISBN 978-0-310-58850-4. str. 556.

¹⁷ GOODING, David. *Lukášovo evangelium*. Praha: Návrat domů, 1994. 300 s. ISBN 80-85495-04-X. str. 288.

¹⁸ NOLLAND, John. Word Biblical Commentary: *Luke 18:35-24:53*. str. 558.

diabol vie na seba zobrať podobu anjela svetla a mohol by nás zviest'. Preto všetko musí byť merané Písmom ako poslednou autoritou, tu na zemi.

vv. 30-32: Ako náhle Ježiša spoznajú, tak im zmizne. Ich reakciou je okamžitý návrat do Jeruzalema a to je veľmi dôležité. Ježiš "neutekal z Jeruzalema ako zosmiešnený a porazený kráľ, aby svoju cestu do neba dovŕšil na nejakom inom mieste v Palestíne. Svoj odchod mal dokončiť v Jeruzaleme, ako o tom skôr hovoril s Mojžišom a Eliášom. Prišiel do Jeruzalema ako kráľ; a z Jeruzalema odíde víťazne ako Pán."¹⁹

Poznámka o horiacich srdciach v 32. verši poukazuje na to, že Ježišovým výkladom Písma, sa Božie slovo stalo pre učeníkov živým slovom, ktoré pôsobilo v ich vnútri. Ich nové porozumenie Písmu spolu so skúsenosťou vzkrieseného Krista ich priviedlo k radikálnej zmene ich cesty. Už sa nevracajú domov (do starého života, ktorý viedli ešte pred tým než poznali Ježiša), ale do Jeruzalema (budú pokračovať na svojej ceste učenia).

Streda: Ježiš a historická spoľahlivosť Písma

(Mt 19,4-5 SEkP) ⁴*Odpovedal im: Či ste nečítali, že od počiatku ich Stvoriteľ stvoril ako muža a ženu?* ⁵*A ďalej hovoril: Preto opustí človek otca a matku a pripojí sa k svojej manželke a budú dvaja jedno telo.*

(Mt 12,3-4 SEkP) ³*On im však povedal: Nečítali ste, čo urobil Dávid, keď bol hladný aj so svojou družinou?* ⁴*Ako vošiel do Božieho domu a ako jedli posvätné chleby, ktoré nesmel jesť ani on, ani tí, čo boli s ním, iba sami kňazi?*

Tieto dva texty nám ukazujú Ježišov prístup k historickým udalostiam popisovaným v Biblii. Preto sa na tieto texty budeme pozerat' z tohto uhla pohľadu a nebudeme ich rozoberat' exegeticky verš po verši.

Text v 19. kapitole je zaujímavý tým, že na začiatku piateho verša "a ďalej hovoril" (gr. *kai eipen*) sa nevzťahuje na Ježiša, ale na Stvoriteľa, "ktorý je považovaný [Ježišom] za hovoriaceho skrze Mojžiša."²⁰ Zároveň je tiež zaujímavé, že je tu opäť citovaný preklad SZ textu z hebrejčiny do gréčtiny (Septuaginta). Ak uvážime, že každý preklad textu je istým spôsobom aj výklad daného prekladateľa, potom tu môžeme vidieť, že Ježiš chápal inšpiráciu ako myšlienkovú a nie verbálnu. Matúš nám tu podáva taký pohľad, pri ktorom je možné sa plne spoľahnúť aj na inšpiráciu prekladu biblického textu.

Text v 12. kapitole ukazuje, ako Ježiš argumentuje proti tvrdeniam farizejov starozákonným príbehom. Farizeji veľmi dobre poznali tento príbeh a Dávidovo konanie ospravedľovali tým, že jedením chlebov predloženia si Dávid zachránil život. "Tvrдили, že porušenie zákona bolo v tomto prípade opodstatnené, na rozdiel od menšej potreby Ježiša a jeho učeníkov."²¹ Dávid však porušil ešte ďalší zákon, ktorý sa týkal vôbec vstupu do svätyne, kde to mali povolené iba kňazi pre plnenie svojich povinností. Ježiš tu teda poukazuje na to,

¹⁹ GOODING, David. *Lukášovo evangelium*. str. 288.

²⁰ HAGNER, D. A. *Word Biblical Commentary: Matthew 14-28*. vol. 33B. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 861 s. ISBN 978-0-310-58845-0. str. 245.

²¹ HAGNER, D. A. *Word Biblical Commentary: Matthew 1-13*. str. 577.

že nie je možné držať sa mechanicky iba litery zákona, potrebné je vnímať aj okolnosti a kontext daných činov, ktoré vo svojej podstate môžu ukázať, že aj domnelé porušenie litery zákona, v skutočnosti porušením zákona byť nemusí (vôbec tu nebudeme diskutovať o tom, či Ježiš porušil zákon tým, že dovolil svojim učeníkom trhať klasy v sobotu).

Štvrtok: Apoštoli a Písmo

(Rim 1,17 SEkP) ***Pretože v ňom sa zjavuje Božia spravodlivosť z viery pre vieru, ako je napísané: Spravodlivý z viery bude žiť.***

V grécko-rímskom svete bola spravodlivosť (dikaiosyné) chápaná ako "ideálna / absolútna etická norma, na základe ktorej bolo možné zmerať konkrétne nároky a povinnosti."²² Avšak aj keď apoštol Pavol mal rímske občianstvo, bol Žid a vychovával ho Gamaliel. A židovský obraz spravodlivosti je odlišný. V hebrejskom myslení "spravodlivosť nie je niečo, čo má človek sám, nezávisle od niekoho iného; je to niečo, čo má človek práve vo svojich vzťahoch ako sociálna bytosť."²³ Podstatou tejto spravodlivosti je potom vzťah. Keď sa hovorí o Božej spravodlivosti, potom jej podstatou je zmluvný vzťah Boha so svojim ľudom. "Boh je spravodlivý, keď plní povinnosti, ktoré prijal, aby bol Bohom Izraela, tzn. zachrániť Izrael a potrestať izraelských nepriateľov."²⁴ Božia spravodlivosť je potom v tomto pohľade možné chápať ako Božiu vernosť zmluve, ktorú Boh uzatvoril so svojim ľudom. "Najmä v Žalmoch a druhom Izaiášovi sa dodržiava logika milosti zmluvy, čo vedie k tomu, že spravodlivosť a spasenie sa stávajú prakticky synonymami: Božia spravodlivosť ako Boží čin, ktorý má obnoviť svoje vlastníctvo [svoj ľud] a udržať ho v zmluve."²⁵ Ľudská spravodlivosť je tu koncipovaná tiež na základe vzťahu, a to konkrétne vzťahu viery. Človek svojou vierou prijíma, že jeho spravodlivosť je vlastne Božia spravodlivosť (na základe Božieho činu vykúpenia). "Pravá spásna viera je nadprirodzený, milostivý Boží dar, ktorý Boh prebúda v ľudskom srdci, a je jediným možným prostriedkom dosiahnutia rýdzej spravodlivosti."²⁶

Pavol tu cituje Hab 2,4c. Hebrejský text "má očividne na zreteli *cadiqa* tj. spravodlivého muža. V časoch Pavla sa to chápalo byť mužom, ktorý je verným členom zmluvy, ktorý je verným členom zmluvy a ktorý si plní povinnosti, ktoré mu ukladá zákon zmluvy ako lojálny Žid..."²⁷ Pavol sa teda odvoláva na Starý zákon a nie len to. Napriek tomu, že tento muž dostal prezývku "apoštol pohanov", vo svojich vyjadreniach vychádza z myslenia hebrejskej Biblie, na ktorú sa odvoláva ako na autoritu. A na rozdiel od Ježiša, Pavol je väčšinou teológmi braný za čisto novozákonnú postavu a predstaviteľa novozákonnej doby.

²² DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8*. vol. 38A. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 970 s. ISBN 978-0-310-58829-0. str. 176.

²³ DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8*. str. 176.

²⁴ tamtiež, str. 176.

²⁵ tamtiež, str. 177.

²⁶ MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentár verš po verši*. str. 445.

²⁷ DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8*. str. 182.

(Rim 3,9-11 SEkP) ⁹*Čo teda? Máme azda nejakú prednosť? Vôbec nie. Ved' práve sme obvinili Židov aj Grékov, že všetci sú pod hriechom,* ¹⁰*ako je napísané: Nieto spravodlivého, niet ani jedného,* ¹¹*niet rozumného, niet nikoho, kto by hľadal Boha.*

Na tomto mieste Pavol opäť uvádza niekoľko SZ citácií (Ž 14,1-3; 53,1-3). "ako je napísané" - tento tvar, ktorý je u apoštola Pavla veľmi častým úvodom k citáciám SZ "zdôrazňuje kontinuitu a nemennosť a naznačuje Božskú autoritu"²⁸. Pavol tu hovorí o veľmi závažnej veci, že človek nie je spravodlivým sám zo seba (viď aj predchádzajúci rozbor textu) a dokladá to práve autoritou Biblie (SZ). Môžeme teda vidieť, že prechod od SZ k NZ nijakým spôsobom nezmenil prístup prvých kresťanov k hebrejskej Biblii, pokračujú na základe, ktorý už bol vybudovaný.

Použité zdroje a literatúra

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8.* vol. 38A. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 970 s. ISBN 978-0-310-58829-0.

GOODING, David. *Lukášovo evanjelium.* Praha: Návrat domů, 1994. 300 s. ISBN 80-85495-04-X.

HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 1-13.* vol. 33A. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 914 s. ISBN 978-0-310-58840-5.

HAGNER, D. A. Word Biblical Commentary: *Matthew 14-28.* vol. 33B. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 861 s. ISBN 978-0-310-58845-0.

MACARTHUR, John. *Nový zákon: Komentár verš po verši.* Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-875-87-08-9.

NESTLE-ALAND. *Řecko Český Nový zákon: Slovník novozákonní řečtiny.* Praha: Česká biblická společnost, 2011. 1758 s. ISBN 978-80-87287-38-5.

NOLLAND, John. Word Biblical Commentary: *Luke 18:35-24:53.* vol. 35C. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition), 861 s. ISBN 978-0-310-58850-4.

PANCZOVÁ, Helena. *Grécko-slovenský slovník: Od Homéra po kresťanských autorov.* Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.

REINECKER, Fritz. *Wuppertálska študijná Biblia: Evanjelium podľa Matúša.* Bratislava: Creativpress, 1992. 451 s. ISBN 80-7131-009-3.

²⁸ MACARTHUR, John. *Nový zákon: Komentár verš po verši.* str. 453.